

II.

N á v r h

Vyhláška

ze dne 2017

o ochraně zemědělské půdy před erozí

Ministerstvo životního prostředí stanoví podle § 22 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění zákona č. 41/2015 Sb.:

§ 1

Předmět úpravy

Tato vyhláška stanoví půdy nevhodné pro změnu trvalého travního porostu na ornou půdu z hlediska jejich fyzikálních nebo biologických vlastností a jejich erozního ohrožení, způsob hodnocení erozního ohrožení zemědělské půdy (dále jen „erozní ohrožení“), přípustnou míru erozního ohrožení a opatření k jeho snížení.

§ 2

Pojmy

(1) Pro účely této vyhlášky se rozumí

- a) přípustnou mírou erozního ohrožení přípustná ztráta zemědělské půdy erozí vztažená k hloubce půdy, vyjádřená v tunách na 1 ha za 1 rok,
- b) výpočtem eroze elektronická aplikace umožňující zjištění míry erozního ohrožení zveřejněná Ministerstvem zemědělství způsobem umožňujícím dálkový přístup,
- c) posuzovanou plochou plocha, z níž při hodnocení erozního ohrožení zemědělské půdy vychází orgán ochrany zemědělského půdního fondu a vlastník nebo jiná osoba, která je oprávněna zemědělskou půdu užívat.

(2) Jedná-li se o zemědělskou půdu evidovanou v evidenci využití zemědělské půdy podle užívatelských vztahů, posuzovanou plochou podle odstavce 1 písm. c) je díl půdního bloku¹⁾ nebo část dílu půdního bloku, jejíž hranice lze identifikovat v terénu, a je na ní pěstována jedna plodina v různém osevním sledu. Jedná-li se o zemědělskou půdu neevidovanou v evidenci využití zemědělské půdy podle užívatelských vztahů, posuzovanou plochou podle odstavce 1 písm. c) je souvislá plocha zemědělské půdy, jejíž hranice lze identifikovat v terénu, a je na ní pěstována jedna plodina v různém osevním sledu jedním vlastníkem nebo jednou osobou oprávněnou tuto plochu užívat.

§ 3

1) § 3a odst. 12 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění zákona č. 179/2014 Sb.

Půdy nevhodné pro změnu trvalého travního porostu na ornou půdu

Půdy nevhodné pro změnu trvalého travního porostu na ornou půdu jsou

- a) půdy nacházející se na plochách, kde hospodařením na orné půdě nelze docílit prostřednictvím přípustného ochranného vlivu vegetace a přípustnou účinností protierozních opatření míry erozního ohrožení nižší než přípustné; míra erozního ohrožení se pro zjištění půd nevhodných pro změnu trvalého travního porostu na ornou půdu zjistí pomocí výpočtu eroze podle § 5 odst. 1, přičemž orgán ochrany zemědělského půdního fondu vychází z termínů agrotechnických operací typických pro konkrétní zemědělskou výrobní oblast, které jsou uvedeny ve výpočtu eroze, nebo
- b) půdy mělké, tj. půdy charakterizované hloubkou půdního profilu do 30 cm.

§ 4

Přípustná míra erozního ohrožení

Přípustná míra erozního ohrožení je stanovena v příloze č. 1 k této vyhlášce.

§ 5

Způsob hodnocení erozního ohrožení

(1) Erozní ohrožení se hodnotí pomocí míry erozního ohrožení. Přípustná míra erozního ohrožení není dodržena, překročí-li hodnota součinu faktoru ochranného vlivu vegetace a faktoru účinnosti protierozních opatření hodnotu součinu přípustného ochranného vlivu vegetace a přípustné účinnosti protierozních opatření.

(2) Překročení přípustné míry erozního ohrožení se zjistí pomocí výpočtu eroze při zadání hodnot pro posuzovanou plochu do vzorce uvedeného v příloze č. 2.

(3) Orgán ochrany zemědělského půdního fondu při hodnocení erozního ohrožení vychází z faktoru ochranného vlivu vegetace a faktoru účinnosti protierozních opatření na posuzované ploše, které jsou ve výpočtu eroze stanoveny pro plodiny pěstované v osevním sledu; pro účely této vyhlášky se osevním sledem rozumí pořadí plodin pěstovaných na posuzované ploše za hodnocené období v závislosti na provedených agrotechnických operacích.

(4) Orgán ochrany zemědělského půdního fondu při hodnocení erozního ohrožení vychází z

- a) osevního sledu za období 5 let počítaného zpětně ode dne, v němž je erozní ohrožení hodnoceno; pokud není možné vycházet z pětiletého osevního sledu, vychází se z co možná nejdelšího osevního sledu kratšího pěti let, a
- b) veličin ve výpočtu eroze aktuálních v době zpracování osevního sledu.

(5) Hodnocení erozního ohrožení není možné provést pro období kratší než období potřebné pro vypěstování jedné zemědělské plodiny, přičemž obdobím potřebným pro vypěstování jedné zemědělské plodiny se rozumí období od přípravy půdy do podmínky nebo orby s výjimkou sadu, vinice, chmelnice, zeleniny, rychle rostoucích dřevin, trvalého travního

porostu a úhoru bez porostu, kde obdobím potřebným pro vypěstování jedné zemědělské plodiny se rozumí jeden kalendářní rok.

(6) Orgán ochrany zemědělského půdního fondu si při hodnocení erozního ohrožení zemědělské půdy erozí vyžádá od vlastníka nebo jiné osoby, která je oprávněna posuzovanou plochu užívat, předložení provedeného osevního sledu a použité agrotechniky na posuzované ploše. Nemá-li orgán ochrany zemědělského půdního fondu k dispozici tyto údaje, vychází při hodnocení erozního ohrožení z

- a) osevního sledu zjištěného v terénu,
- b) agrotechniky spočívající v setí nebo sázení plodiny do zorané půdy, přičemž sláma předplodiny byla sklizena, a
- c) veličin ve výpočtu eroze aktuálních v době výsevu nebo výsadby plodiny zjištěné v terénu na posuzované ploše.

§ 6

Opatření ke snížení erozního ohrožení

(1) Jako opatření ke snížení erozního ohrožení se stanoví

- a) organizační opatření, jimiž jsou
 1. optimální tvar a velikost posuzované plochy,
 2. vhodné umístění pěstovaných plodin, včetně ochranného zatravnění,
 3. pásové střídání plodin a
- b) agrotechnická opatření, jimiž jsou
 1. vrstevnicové obdělávání,
 2. ochranné obdělávání; za ochranné obdělávání se pro účely této vyhlášky rozumí setí do strniště, přímé setí do umrtveného drnu, vertikální zpracování půdy, páskové zpracování půdy nebo v případě trvalých kultur²⁾zatravněné meziřadí, nebo
 3. hrázkování nebo důlkování.

(2) Účinnost zvoleného opatření ke snížení erozního ohrožení pro posuzovanou plochu ve vazbě na přípustnou míru erozního ohrožení se zjistí pomocí výpočtu eroze.

§ 7

Přechodné ustanovení

Ustanovení § 5 odst. 4 se ohledně období, z něhož vychází orgán ochrany zemědělského půdního fondu při hodnocení erozního ohrožení, použije i na dobu přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky, je-li to pro vlastníka nebo jinou osobu, která je oprávněna posuzovanou plochu užívat, z hlediska dosažené míry erozního ohrožení příznivější.

2) § 3 odst. 1 písm. c) nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů.

§ 8

Účinnost

- (1) Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2018 s výjimkou
- a) tabulky 2 v příloze č. 1, která nabývá účinnosti dne 1. ledna 2022 a pozbývá účinnosti dnem 31. prosince 2025,
 - b) tabulky 3 v příloze č. 1, která nabývá účinnosti dne 1. ledna 2026 a pozbývá účinnosti dnem 31. prosince 2029 a
 - c) tabulky 4 v příloze č. 1, která nabývá účinnosti dne 1. ledna 2030.
- (2) Tabulka 1 v příloze č. 1 pozbývá účinnosti dne 31. prosince 2021.

Ministr:

Příloha č. 1 k vyhlášce č. .../2017 Sb.

Přípustná míra erozního ohrožení

Tabulka 1 (účinnost od 1. ledna 2018 do 31. prosince 2021)

Hloubka půdy ^{*)}	Přípustná míra erozního ohrožení (t.ha ⁻¹ .rok ⁻¹)
Mělká (< 30 cm)	4,0
Středně hluboká (30 – 60 cm) a hluboká (> 60 cm)	17,0

Tabulka 2 (účinnost od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2025)

Hloubka půdy ^{*)}	Přípustná míra erozního ohrožení (t.ha ⁻¹ .rok ⁻¹)
Mělká (< 30 cm)	3,0
Středně hluboká (30 – 60 cm) a hluboká (> 60 cm)	12,0

Tabulka 3 (účinnosti od 1. ledna 2026 do 31. prosince 2029)

Hloubka půdy ^{*)}	Přípustná míra erozního ohrožení (t.ha ⁻¹ .rok ⁻¹)
Mělká (< 30 cm)	2,0
Středně hluboká (30 – 60 cm) a hluboká (> 60 cm)	9,0

Tabulka 4 (účinnost od 1. ledna 2030)

Hloubka půdy ^{*)}	Přípustná míra erozního ohrožení (t.ha ⁻¹ .rok ⁻¹)
Mělká (< 30 cm)	1,0
Středně hluboká (30 – 60 cm) a hluboká (> 60 cm)	5,0

Vysvětlivka:

*) Hloubka půdy je v systému BPEJ vyjádřena 5. číslicí sruženého kódu BPEJ pro skeletovitost a hloubku půdy. Kódy 7, 8 a 9 jsou určeny pro BPEJ pozemků se sklonem > 12° a pro BPEJ půd mělkých a nevyvinutých (kambizemě, rankery, litozemě). Pro půdy s kódem 8 a 9 je hloubka půdy v garantované vrstvě ve výpočtu eroze nastavena jako mělká z principu předběžné opatrnosti.

Příloha č. 2 k vyhlášce č. .../2017 Sb.

Vzorec pro výpočet míry erozního ohrožení na posuzované ploše

$$C \cdot P > C_p \cdot P_p,$$

přičemž hodnota součinu $C_p \cdot P_p$ se vypočte pomocí vzorce

$$C_p \cdot P_p = G_p / (R \cdot K \cdot L \cdot S),$$

kde veličiny použité ve vzorcích jsou

- G_p = přípustná míra erozního ohrožení,
- R = faktor erozní účinnosti deště, vyjádřený v závislosti na kinetické energii a intenzitě erozně nebezpečných dešťů ($N \cdot ha^{-1}$),
- K = faktor erodovatelnosti půdy, vyjádřený v závislosti na textuře a struktuře ornice, obsahu organické hmoty a propustnosti půdního profilu ($t \cdot N^{-1}$),
- L = faktor délky svahu, vyjadřující vliv nepřerušené délky svahu na velikost ztráty půdy erozí (bezrozměrný – poměr smyvu ke smyvu na jednotkovém pozemku délky 22,13 m)
- S = faktor sklonu svahu vyjadřující vliv sklonu svahu na velikost ztráty půdy erozí (bezrozměrný – poměr smyvu ke smyvu na jednotkovém pozemku sklonu 9 %),
- C = faktor ochranného vlivu vegetace vyjádřený v závislosti na vývoji vegetace a použité agrotechnice (bezrozměrný – poměr smyvu ke smyvu na jednotkovém pozemku s trvalým úhorem),
- P = faktor účinnosti protierozních opatření, který představuje poměr smyvu ke smyvu na posuzované ploše obdělávané ve směru sklonu posuzované plochy,
- C_p = přípustný ochranný vliv vegetace,
- P_p = přípustná účinnost protierozních opatření,
- $C_p \cdot P_p$ = požadovaný ochranný vliv vegetace a protierozních opatření vzhledem k přípustné míře erozního ohrožení.

Hodnoty veličin použité ve vzorcích se pro posuzovanou plochu zjistí pomocí výpočtu eroze: <http://kalkulacka.vumop.cz>. Faktory (veličiny) K , L , S , C a P se stanovují nově ve výpočtu eroze každoročně, vždy k 1. lednu, faktor (veličina) R se stanovuje nově každý čtvrtý rok, vždy k 1. lednu.

Součin veličin C_p a P_p nabývá hodnot 0 až 1, přičemž

- pokud se na posuzované ploše nachází souvislá plocha větší než 2 ha s hodnotami $C_p \cdot P_p$ rovnými nebo menšími 0,1, přiřadí se posuzované ploše mediánová hodnota*) souvislé plochy větší než 2 ha s hodnotami $C_p \cdot P_p$ rovnými nebo menšími 0,1, pokud by byla nižší než mediánová hodnota posuzované plochy,
- pokud se na posuzované ploše nachází souvislá plocha větší než 2 ha s hodnotami $C_p \cdot P_p$ většími než 0,1 a menšími než 0,4, přiřadí se posuzované ploše mediánová hodnota*) souvislé plochy větší než 2 ha s hodnotami $C_p \cdot P_p$ většími než 0,1 a menšími než 0,4, pokud by byla nižší než mediánová hodnota*) posuzované plochy.

Vysvětlivka:

*) Mediánová hodnota je zjistitelná pro posuzovanou plochu ve výpočtu eroze.

I.

Předkládací zpráva

Do meziresortního připomínkového řízení je předkládán návrh vyhlášky o ochraně zemědělské půdy před erozí. Návrh vyhlášky o ochraně zemědělské půdy před erozí je prováděcím právním předpisem k zákonu č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu.

Jedná se o zcela novou právní úpravu ochrany zemědělské půdy před erozí. Před novelou zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu (dále jen „zákon“) provedenou zákonem č. 41/2015 Sb. (tj. do 1. dubna. 2015) byla ochrana zemědělské půdy před erozí v zákoně řešena pouze prostřednictvím ochrany fyzikálních vlastností půdy, což bylo značně problematické. V zákoně je nyní zakotven přímo zákaz ohrožovat zemědělskou půdu erozí, přičemž je stanoveno, že za ohrožování zemědělské půdy erozí se považuje překračování přípustné míry erozního ohrožení.

Zákon obsahuje zmocnění pro Ministerstvo životního prostředí stanovit přípustnou míru erozního ohrožení, a to na základě průměrné dlouhodobé ztráty půdy vyjádřené v tunách na 1 ha za 1 rok v závislosti na hloubce půdy [§ 3 odst. 1 písm. b) zákona], způsob hodnocení erozního ohrožení zemědělské půdy, opatření ke snížení erozního ohrožení (§ 3c odst. 2 zákona) a půdy nevhodné pro změnu trvalého travního porostu na ornou půdu z hlediska jejich fyzikálních nebo biologických vlastností a jejich erozního ohrožení (§ 2 zákona). Předkládaný návrh je naplněním uvedeného zmocnění.

V současné době je 60 % zemědělské půdy ohroženo vodní erozí. Vzhledem ke skutečnosti, že ztráty půdy jsou neudržitelně vysoké (až desítky tun z hektaru za rok), návrh vyhlášky na tento nepříznivý stav reaguje a **stanovuje hodnoty přípustné míry erozního ohrožení** tak, aby byly zachovány udržitelné principy hospodaření a současně uživatelé zemědělské půdy měli možnost se přijímaným změnám hospodaření v dostatečném časovém rámci přizpůsobit. Vyhláška stanovuje progresivní hodnoty přípustné míry erozního ohrožení v čase tak, že vstupní přípustná dlouhodobá ztráta půdy (platná od 1. ledna 2018 do 31. prosince 2021) zajistí ochranu 25 % výměry zemědělské půdy ohrožené erozí. Následně vždy po čtyřech letech (2022-2025, resp. 2026-2030) bude hodnota protierozně chráněné půdy navýšena o 10% s cílovým stavem 60 % výměry protierozně chráněné zemědělské půdy.

Co se týká **hodnocení erozního ohrožení**, návrh zavádí způsob hodnocení pomocí aplikace určené pro zjištění míry erozního ohrožení – v odborných kruzích s vžitým názvem „protierozní kalkulačka“, ve vyhlášce je tato aplikace nazvaná „výpočet eroze“. Jedná se o veřejně dostupnou bezplatnou mapovou a databázovou internetovou aplikaci, která je pravidelně spravována Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy v.v.i. (<http://kalkulacka.vumop.cz>). Po zadání příslušných hodnot pro posuzovanou plochu z hlediska erozního ohrožení, poskytne tato aplikace požadovaný výpočet, na základě kterého se hodnotí přípustná míra erozního ohrožení. Popsaný výpočet aplikace vychází z principů metody pro stanovení erozní ohroženosti zemědělských půd tzv. „Univerzální rovnice ztráty půdy (USLE)“ (Wischmeier a Smith, 1978).

Opatření ke snížení erozního ohrožení zemědělské půdy jsou stanovena s ohledem na zjišťování míry erozního ohrožení, tj. jsou ve vyhlášce uvedena opatření, jejichž realizace má prokazatelně pozitivní vliv na snížení průměrné ztráty půdy erozí, a to prostřednictvím započtení jejich vlivu ve výpočtu eroze.

Pro stanovení **půd nevhodných pro změnu trvalého travního porostu na ornou půdu** je kritériem erozní ohrožení zemědělské půdy.

Účinnost je navržena k 1. lednu 2018, a to vzhledem k vazbám řešeného na hospodářský rok.

III.

ODŮVODNĚNÍ

OBECNÁ ČÁST

1. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy, odůvodnění jejích hlavních principů

Návrh vyhlášky je předkládán z iniciativy ministra životního prostředí z důvodu naplnění zmocnění k vydání vyhlášky daného zákonem o ochraně zemědělského půdního fondu.

Návrh vyhlášky o ochraně zemědělské půdy před erozí je prováděcím právním předpisem k zákonu č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu („dále jen zákon“).

Přede dnem nabytí účinnosti novely zákona (zákon č. 41/2015 Sb. – 1. 4. 2015) nebylo erozní ohrožení půdy dostatečně řešeno. Právní úprava nebyla jednoznačná, a proto orgány ochrany zemědělského půdního fondu nemohly zasahovat – vydávat rozhodnutí o opatření k nápravě – bez rizika úspěšného napadení jimi vydaných opatření k nápravě.

Zmíněnou novelou zákona byl zakotvena koncepčně nový způsob ochrany zemědělské půdy před erozí a navrhovaná vyhláška je nutná k jeho uvedení do praxe, tj. pro aplikaci ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) zákona.

Návrhem vyhlášky se stanovují

- půdy nevhodné pro změnu trvalého travního porostu na ornou půdu z hlediska jejich fyzikálních nebo biologických vlastností a jejich erozního ohrožení (§ 2 zákona),
- způsob hodnocení erozního ohrožení zemědělské půdy [§ 3 písm. b) zákona],
- přípustná míra erozního ohrožení zemědělské půdy [§ 3 písm. b) zákona] a
- opatření k jeho snížení (§ 3c odst. 2 zákona).

V současné době je 60 % zemědělské půdy ohroženo vodní erozí. Vzhledem ke skutečnosti, že ztráty půdy jsou neudržetelně vysoké (až desítky tun z hektaru za rok), návrh vyhlášky na tento nepříznivý stav reaguje a stanovuje hodnoty přípustné míry erozního ohrožení tak, aby byly zachovány udržitelné principy hospodaření a současně uživatelé zemědělské půdy měli možnost se přijímaným změnám hospodaření v dostatečném časovém rámci přizpůsobit. Vyhláška stanovuje progresivní hodnoty přípustné míry erozního ohrožení v čase tak, že vstupní přípustná dlouhodobá ztráta půdy (platná od 1. července 2017 – předpokládaná účinnost vyhlášky – do 30. června 2021) zajistí ochranu 25 % výměry zemědělské půdy ohrožené erozí. Následně vždy po čtyřech letech (2021-2025, resp. 2025-2029) bude hodnota protierozně chráněné půdy navýšena o 10 % s cílovým stavem 60 % výměry protierozně chráněné zemědělské půdy.

Vodní eroze je způsobována jak přírodními činiteli, tak antropogenním faktorem, který má negativní akcelerační účinek. Vodní eroze je jev, který je závislý na okolních vlivech – meteorologických, geologických, geomorfologických, vegetačních a antropogenních. Vzhledem k tomu, že tyto vlivy jsou v čase dynamické, je pro aplikovatelnost ve vyhláše uvedených jim příslušných koeficientů již nyní nutné předpokládat potřebu jejich aktualizace.

Erozní ohrožení se podle návrhu vyhlášky hodnotí pomocí „výpočtu eroze“, což je veřejně dostupnou bezplatnou mapovou a databázovou internetovou aplikaci, která je pravidelně spravována Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy, v.v.i.(<http://kalkulacka.vumop.cz/?core=account>). Výpočet eroze pracuje s určitými veličinami (hodnotami).

Stanovení a aktualizace hodnot meteorologických vlivů bude zajišťovat Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím Českého hydrometeorologického ústavu, vykonávajícího funkci ústředního státního ústavu České republiky mimo jiné pro obory meteorologie, jako objektivní odborné služby poskytované přednostně pro státní správu.

Stanovení a aktualizace hodnot geologických, geomorfologických, vegetačních a antropogenních vlivů bude zajišťovat Ministerstvo zemědělství prostřednictvím Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy, v. v. i., jež byl zřízen mimo jiné za účelem výzkumu a rozvoje poznání a přenosu poznatků vědního oboru pedologie (zahrnujícím také ochranu půdy před erozí, hodnocení půdy a tvorby), tvorby a využití krajiny a informatiky k těmto oborům se vztahujícím.

Hodnoty jednotlivých faktorů, na základě kterých se prostřednictvím výpočtu eroze vypočítává přípustná míra erozního ohrožení a průměrná dlouhodobá ztráta půdy erozí jsou uvedeny ve výpočtu eroze. Výpočet eroze pracuje v detailu základních ploch 5 x 5 m, na které je rozdělena celá ČR (pro každou z těchto ploch jsou určeny jednotlivé veličiny, které vstupují do výpočtu ztráty půdy USLE a z nich prostřednictvím mediánových hodnot určuje výsledné hodnoty pro hodnocené území).

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se zákonem, k jehož provedení je navržena

Zákonem č. 41/2015 Sb., který je novelou zákona byla nově koncipována ochrana zemědělské půdy před erozí. Tato nová právní úprava zakotvila zákaz způsobovat ohrožení zemědělské půdy erozí, přičemž jako kritérium stanovila míru erozního ohrožení. Zákon zároveň určil základní pravidlo pro stanovení míry erozního ohrožení: „*stanoví se na základě průměrné dlouhodobé ztráty půdy vyjádřené v tunách na 1 ha za 1 rok v závislosti na hloubce půdy*“, přičemž stanovení samotné míry erozního ohrožení ponechal prováděcímu právnímu předpisu.

Zákon v § 22 odst. 1 písm. a) a d) obsahuje zmocnění k provedení ustanovení § 2 a § 3 odst. 1 písm. b) zákona. Zmocnění ve stávajícím znění bylo do zákona vloženo citovanou novelou zákona, a to v návaznosti na změny provedené touto novelou.

Návrh vyhlášky vychází ze zmocnění a předložený návrh vyhlášky nejde svým obsahem nad rámec uvedeného zmocnění.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie

Problematika obsažená v navrhované právní úpravě není upravena právními předpisy EU, nicméně souvisí s

- a) Tematickou strategií pro ochranu půdy KOM (2006) 231,

- b) návrhem směrnice Evropského parlamentu a Rady o zřízení rámce pro ochranu půdy a o změně směrnice 2004/35/ES, ze dne 22. 9. 2006 [KOM (2006) 232 v konečném znění 2006/0086 (COD)] a
- c) rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1600/2002/ES ze dne 22. července 2002 o Šestém akčním programu Společenství pro životní prostředí.

Ad a)

Tematická strategie pro ochranu půdy uvádí mezi degradačními procesy a hrozbami na prvním místě erozi. Dále mezi svými cíli uvádí zajištění udržitelného využívání půdy. V rámci kapitoly legislativního návrhu uvádí postup řešení eroze, který obsahuje modelové nebo empirické modelování, stanovení přijatelného rizika, určení rizikových oblastí, stanovení cíle pro rizikovou oblast, přijetí opatření k dosažení cíle.

Ad b)

Důvodová zpráva návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zřízení rámce pro ochranu půdy a o změně směrnice 2004/35/ES uvádí konstatování, že půda v celém Evropském společenství je pod rostoucím environmentálním tlakem, který je způsoben či zhoršován lidskou činností. Ačkoli je půda většinou v soukromém vlastnictví, je zdrojem společného zájmu Společenství a její nedostatečná ochrana ohrozí udržitelnost a dlouhodobou konkurenceschopnost v Evropě. Degradace půdy má navíc zásadní vliv na další oblasti společného zájmu Společenství, jako je ochrana vody, lidského zdraví, změna klimatu, ochrana přírody a biologické rozmanitosti a bezpečnost potravin.

Ad c)

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1600/2002/ES, o Šestém akčním programu Společenství pro životní prostředí, zahrnuje mezi cíli a prioritními oblastmi činností pro ochranu přírody a biologické rozmanitosti podporu udržitelného využívání půdy se zvláštním důrazem na předcházení vzniku půdní eroze.

Navrhovaná vyhláška s výše uvedenými dokumenty EU je v souladu a jejím prostřednictvím bude dosahováno v nich deklarovaných cílů.

Návrh vyhlášky není v rozporu s judikaturou soudních orgánů Evropské unie a je v souladu s obecnými zásadami práva Evropské unie.

5. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky, ve znění pozdějších předpisů, tj. k zákonu, k jehož provedení je předložen návrh, zahrnuje i aspekty předpokládaných prováděcích právních předpisů. Ve svém shrnutí mezi dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty, co se týká protierozní ochrany, uvádí snížení nákladů a zefektivnění výkonu státní správy v souvislosti se změnou kompetencí.

V případě veřejné správy se bude jednat o nižší náklady na odbahňování rybníků a vodních toků, nižší náklady na odstraňování povodňových škod.

Mezi dopady na podnikatelské subjekty se může jednat o zvýšení nákladů na ochranu půdy (protierozní ochrana, změna způsobu obhospodařování, jiné plodiny, zatravnění), což však bude kompenzováno zachováním dlouhodobé úrodnosti půd, snížení spotřeby hnojiv, zvýšení produktivity rybníků, intenzivnějším zadržováním vody v krajině.

Dopady na životní prostředí budou jednoznačně pozitivní, mezi přínosy lze uvést zlepšení retenčních schopností krajiny, menší počet povodní, vyšší kvalitu vodních zdrojů.

Návrh vyhlášky nebude mít negativní sociální dopady, dopady na rodiny, dopady na specifické skupiny obyvatel (osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny).

6. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace

Navrhovaná právní úprava se nikterak nedotýká otázek diskriminace.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná vyhláška nebude mít žádné dopady ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná úprava nebude mít dopad ve vztahu ke korupčním rizikům.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Předkládaná vyhláška se žádným způsobem nedotýká bezpečnosti nebo obrany státu.

Konzultace

Návrh vyhlášky byl zpracován na základě podkladu vypracovaného Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy, v. v. i. (dále jen „VÚMOP“) konzultován s Ministerstvem zemědělství a Státním pozemkovým úřadem.

Zpracování závěrečné zprávy z hodnocení dopadů regulace se nepožaduje, což je obsaženo v „Plánu přípravy vyhlášek ústředních orgánů státní správy na rok 2015 s vyznačením povinnosti zpracování RIA“.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K § 1

Ustanovení vyjmenovává jednotlivé oblasti, které vyhláška upravuje; jedná se o oblasti obsažené ve zmocnění vyhlášky (§ 22 odst. 1 písm. a) a d) zákona).

K § 2

V tomto ustanovení se definují pojmy, které jsou nezbytné pro porozumění obsahu vyhlášky. Přípustná míra erozního ohrožení se stanovuje na základě průměrné dlouhodobé ztráty půdy vyjádřené v tunách na 1 ha za 1 rok v závislosti na hloubce půdy (§ 3 odst. 1 písm. b) zákona). Průměrná dlouhodobá ztráta půdy představuje výslednou hodnotu univerzální rovnice ztráty půdy USLE (Wischmeier a Smith, 1978), která v základním tvaru zní: $G = R \cdot K \cdot L \cdot S \cdot C \cdot P$. Pro účely vyhlášky se vychází z modifikovaného tvaru této rovnice, kdy se přípustná míra erozního ohrožení hodnotí na základě výpočtu $C_P \cdot P_P = G_P / (R \cdot K \cdot L \cdot S)$.

Výpočet eroze je aplikace určená pro zjištění míry erozního ohrožení v praxi nazývaná „protierozní kalkulačka“. Jedná se o veřejně dostupnou bezplatnou mapovou a databázovou internetovou aplikaci, která je pravidelně spravována Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy v.v.i. (<http://kalkulacka.vumop.cz>). Po zadání příslušných hodnot pro posuzovanou plochu z hlediska erozního ohrožení, poskytne tato aplikace požadovaný výpočet, na základě kterého se hodnotí dodržení přípustné míry erozního ohrožení.

Posuzovaná plocha se vymezuje jednotně takovým způsobem, aby byla jednoznačně identifikovatelná jak pro orgán ochrany zemědělského půdního fondu, tak pro vlastníka nebo jinou osobu, která je oprávněna posuzovanou plochu užívat. Posuzovanou plochu tak představuje souvislá plocha, na které je pěstována jedna plodina v různém osevním sledu jedním vlastníkem nebo jednou osobou oprávněnou tuto plochu užívat přičemž platí, že zároveň musí být identifikovatelná v terénu (např. prostřednictvím ortofoto map, zaměřením v terénu, atp.)

K § 3

Stanovují se půdy, u kterých nemůže být vydán souhlas orgánu ochrany zemědělského půdního fondu k rozorání trvalého travního porostu.

Vychází se z výpočtu míry erozního ohrožení zemědělské půdy, kdy na posuzovaném pozemku, nelze docílit míry erozního ohrožení nižší než přípustnou prostřednictvím ochranného vlivu vegetace a účinnosti protierozních opatření. Míra erozního ohrožení se zjistí pomocí výpočtu eroze. Při výpočtu se vychází z termínů agrotechnických operací typických pro konkrétní zemědělskou výrobní oblast, které jsou uvedeny ve výpočtu eroze. Mělké půdy, které představují půdy nevhodné pro změnu trvalého travního porostu na ornou půdu, představují půdy charakterizované hloubkou půdního profilu do 30 cm. Jedná se o mělké půdy uvedené ve vyhlášce č. 327/1998 Sb., kterou se stanoví charakteristika bonitovaných půdně ekologických jednotek a postup pro jejich vedení a aktualizaci.

K § 4

Přípustná míra erozního ohrožení se stanovuje na základě podkladů VÚMOP. Podle údajů VÚMOP se v podmínkách České republiky přirozeně vytvoří za jeden rok přibližně 1 t ornice. Ministerstvo životního prostředí považuje za dostatečnou ochranu zemědělské půdy před erozí přípustnou dlouhodobou ztrátu půdy odpovídající 1,0 resp. 5,0 t.ha⁻¹rok⁻¹. Na základě mezirezortní dohody došlo dne 16. června 2016 k uzavření Memoranda o vzájemné spolupráci mezi Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem zemědělství, v němž se uvádí, že těchto hodnot se docílí prostřednictvím progresivního principu navyšování protierozně chráněné zemědělské půdy (každé 4 roky o 10 % s tím, že výchozí hodnota protierozně chráněné plochy bude představovat 25 % erozně ohrožených půd).

Ministerstvo životního prostředí považuje za dostatečnou ochranu zemědělské půdy před erozí přípustnou dlouhodobou ztrátu půdy odpovídající 1,0 resp. 5,0 t.ha⁻¹rok⁻¹ na mělké, resp. středně hluboké a hluboké půdě.

K § 5

K odst. 1

Jedná se o slovní vyjádření výpočtu míry erozního ohrožení, které je konkrétně vyjádřeno v příloze č. 2.

K odst. 2

Jedná se o univerzální rovnici ztráty půdy USLE (Wischmeier a Smith, 1978), která v základním tvaru zní: $G = R \cdot K \cdot L \cdot S \cdot C \cdot P$. Kromě svého základního tvaru se přípustná míra erozního ohrožení vyjadřuje prostřednictvím přípustného dlouhodobého ochranného vlivu vegetace a protierozních opatření ($C_p \cdot P_p$). Vysvětlení veličin - viz příloha č. 1 k této vyhlášce.

Navrhované ustanovení uvádí způsob hodnocení prostřednictvím celorepublikově využitelného systému „výpočet eroze“, který nevyžaduje podrobnější odborné pedologické znalosti. Systém využívá dálkový přístup při hodnocení erozního ohrožení zemědělské půdy. Výpočet eroze, v praxi již užívaný pod názvem „protierozní kalkulačka“, byla vyvinuta VUMOP a využívá obecně uznávanou metodu výpočtu ztráty půdy USLE. Aplikace pracuje v detailu základních ploch 5 x 5 m, na které je rozdělena celá Česká republika. Pro každou z těchto ploch jsou určeny jednotlivé veličiny, které vstupují do výpočtu ztráty půdy USLE a z nich prostřednictvím mediánových hodnot určuje výsledné hodnoty pro hodnocené území. Samotný vzorec je uveden v příloze č. 2 včetně vysvětlení jednotlivých veličin vzorce. Faktory (veličiny) K, L, S, C, P se stanovují ve výpočtu eroze každoročně, vždy k 1. lednu, faktor (veličina) R se stanovuje nově každý čtvrtý rok, vždy k 1. lednu.

K odst. 3

Toto ustanovení definuje systém posuzování míry erozního ohrožení pomocí jednotlivých veličin vstupujících do výpočtu eroze, zde konkrétně se jedná o funkci faktoru ochranného vlivu vegetace a faktoru účinnosti protierozních opatření ve vazbě jednak na posuzovanou plochu, jednak na osevní sled.

K odst. 4

Ustanovení stanoví, že se vždy vychází z provedených opatření, tj. vylučuje možnost započítávání teprve plánovaných zemědělských plodin pro hodnocenou plochu. Stanovuje se, že se při hodnocení vychází z osevního sledu za období 5 let zpětně. Definuje se postup, kdy není možné vycházet z tohoto období a zároveň se vymezuje nejkratší možné období, které může být z hlediska přípustné míry erozního ohrožení hodnoceno. Stanoví se též, z jakých veličin výpočtu eroze se vychází, a to v souvislosti s jejich pohyblivostí (viz příloha č. 2 vyhlášky). Navržená právní úprava je garancí právní jistoty pro uživatele, neboť se bude vycházet z veličin, které platily v době, kdy si stanovil osevní postup ve vazbě na přípustnou míru erozního ohrožení.

K odst. 5

Rozlišuje se nejkratší hodnotitelné období podle plodiny, která byla v době hodnocení erozního ohrožení zjištěna v terénu. Kalendářní rok je příslušný plodinám, v jejichž případě není možné vymezení období od přípravy půdy do podmítky nebo orby v rámci jednoho kalendářního roku v závislosti na agrotechnice, která je uvedena ve výpočtu eroze.

K odst. 6

Stanovuje postup orgánu ochrany zemědělského půdního fondu při hodnocení erozního ohrožení půdy. Toto ustanovení dává možnost uživatelům zemědělské půdy předložit příslušnému orgánu ochrany zemědělského půdního fondu údaje o dlouhodobém hospodaření a to prostřednictvím osevního sledu posuzované plochy. Zároveň definuje postup pro případ nepředložení těchto údajů. Předplodinou ve smyslu vyhlášky se rozumí plodina předcházející před plodinou v osevním sledu.

K § 6

Uvádí výčet opatření ke snížení erozního ohrožení, které je možné prostřednictvím výpočtu eroze využít pro snížení erozního ohrožení posuzované plochy.

Základním principem protierozní ochrany zemědělské půdy, na které byla dosavadním způsobem hospodaření překročena přípustná míra erozního ohrožení, je v souladu s ustanovením § 3c odst. 1 a 2 zákona dobrovolná volba způsobu nápravy původcem závadného stavu. Volba nápravných opatření podle navrhované vyhlášky zohledňuje ekonomické hledisko a zároveň hledisko účinnosti; jedná se o dva typy opatření, a to organizační opatření a opatření agrotechnická.

K § 7

Vzhledem k tomu, že ohrožování zemědělské půdy erozí je dlouhodobý proces, posuzuje se ohrožení půdy erozí vždy zpětně za určitý delší časový úsek. V této vyhlášce je stanoven tento úsek jako optimální na 5 let – viz § 5 odst. 3 a 4. Ihned po dni nabytí účinnosti bez porušení principu „nepřípustnosti retroaktivity právního předpisu“ by bylo možné erozní ohrožení zemědělské půdy hodnotit pouze za období ode dne nabytí účinnosti vyhlášky, tedy vycházelo by se z období potřebného pro vypěstování jedné zemědělské plodiny. Pokud uživatel posuzované plochy hospodařil s víceletým osevním postupem při zohlednění rizika eroze, mohlo by být toto posuzování pro zemědělce nevýhodné, a proto se tímto přechodným ustanovením zavádí možnost, aby se vycházelo z reálného osevního sledu, byť započatého přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky. Jestliže uživatel na posuzované ploše hospodařil s ohledem na erozi, tj. stanovil osevní sled tak, aby erozní ohrožení půdy minimalizoval, nebylo by spravedlivé vycházet při hodnocení erozního ohrožení pouze z plodiny nacházející se na ploše ke dni posuzování erozního ohrožení. Tato plodina z hlediska erozního ohrožení může být nevhodná (pomocí výpočtu eroze vyjde vysoká míra erozního ohrožení), přičemž při zohlednění celého osevního sledu, tj. i jeho části přede dnem účinnosti navrhované vyhlášky míra erozního ohrožení bude přípustná. Možnost vycházet z údajů a skutečností realizovaných přede dnem účinnosti navrhované vyhlášky (retroaktivita) se navrhuje pouze pro případy, že je to pro uživatele posuzované plochy příznivější.

K § 8

V příloze č. 1 je stanovena přípustná míra erozního ohrožení pro čtyři období, ustanovení o účinnosti zabezpečuje postupnou platnost konkrétní přípustné míry erozního ohrožení pro to které období. Jednotlivá období jsou stanovena za účelem postupného posilování protierozní ochrany zemědělské půdy - viz též odůvodnění k § 4 a příloze č. 1. Počátek účinnosti se navrhuje k 1. lednu 2018, a to z důvodu, aby se uživatelé zemědělské půdy mohli v dostatečném předstihu s novou právní úpravou seznámit a přizpůsobit jí hospodaření na zemědělské půdě – výsev plodin na jaře 2018 (ochranný vliv vegetace).

K příloze č. 1

Podle údajů Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy, v. v. i. se v podmínkách České republiky přirozeně vytvoří za jeden rok přibližně 1 t ornice na ploše 1 ha.. Na základě odborných konzultací především s VÚMOP, Ministerstvem zemědělství, Státním pozemkovým úřadem a Českým hydrometeorologickým ústavem Ministerstvo životního prostředí považuje jako za dostatečnou ochranu zemědělské půdy před erozí přípustnou dlouhodobou ztrátu půdy odpovídající 1,0 resp. 5,0 t.ha. -1rok-1.

Hodnoty přípustné míry erozního ohrožení se stanoví zvlášť pro mělké půdy a pro střední a hluboké půdy. Rozdělení na dvě kategorie vychází z principu zvýšené potřeby ochrany mělkých půd, které mohou být snáze v důsledku eroze nevratně zničeny. Hloubka půdy charakterizuje mocnost půdního profilu, kterou omezuje v určité hloubce buď pevná skála, či její rozpad nebo silná skeletovitost (tj. obsah šterku, kamene nad 50 % obj.).

Hodnoty přípustné míry erozního ohrožení byly stanoveny VÚMOP tak, aby odpovídaly progresivnímu principu ochrany zemědělských půd před erozí, a to takovým způsobem, který v prvních čtyřech letech po účinnosti vyhlášky se stanovuje hodnota, která zajistí na 25 % výměry zemědělské půdy ohrožené erozí takové obhospodařování, v jehož důsledku klesne erozní ohrožení pod vyhláškou stanovený limit. Následně vždy po dalších čtyřech letech bude hodnota chránění plochy navýšena o 10 % s cílem dosáhnout protierozní ochrany na 60 % výměry zemědělské půdy.

Ministerstvo životního prostředí považuje za dostatečnou ochranu zemědělské půdy před erozí přípustnou dlouhodobou ztrátu půdy odpovídající 1,0 resp. 5,0 t.ha⁻¹.rok⁻¹ na mělké, resp. středně hluboké a hluboké půdě.

Limity jsou stanoveny pro 4 období – viz ustanovení o účinnosti. Postupně, jak uvedeno pro jednotlivá období v tabulkách 1 až 4, se limit přípustné míry erozního ohrožení zpřísňuje.

K příloze č. 2

Zde je uveden konkrétní výpočtový vzorec, na základě kterého se zjistí, zda dochází k překračování přípustné míry erozního ohrožení zemědělské půdy. Zároveň se uvádí a vysvětlují jednotlivé veličiny, které do výpočtu vstupují. Vzorce, které se využívají pro hodnocení erozního ohrožení zemědělské půdy

$$C_p \cdot P_p = G_p / (R \cdot K \cdot L \cdot S) \text{ a}$$
$$C \cdot P = G / (R \cdot K \cdot L \cdot S)$$

na levé straně uvádí hodnoty, které jsou lidským faktorem snadno ovlivnitelné, na pravé straně uvádí hodnoty, které odpovídají přírodnímu stavu hodnoceného území.

Dále jsou zde stanovena pravidla pro definování posuzované plochy tak, aby nemohlo docházet k nepřijatelnému vyhlazování extrémně erozně nejohroženějších území jejich sloučením s plošně rozsáhlejšími územími, které není v takové míře erozně ohrožené.

Hodnoty faktoru erozní účinnosti deště (R faktor) vychází z měření na konkrétních stanicích ČHMÚ z období 1985 - 2014. Základní hodnoty byly stanoveny v rámci zakázky Zpracování podkladů pro výpočet R faktoru, vyhotovené ČHMÚ (Rožnovský a kol., 2015). Hodnoty, které vstupují do vlastního výpočtu průměrné dlouhodobé ztráty půdy, stanoví výpočet eroze na základě jejich hodnot. Jedná se o hodnoty, které zohledňují meteorologický vliv na míru eroze.

Hodnoty faktoru erodovatelnosti zemědělské půdy (K faktor) jsou stanoveny pro jednotlivé hlavní půdní jednotky (součást kódu bonitovaných půdně ekologických jednotek). Hodnoty byly stanoveny VÚMOP (Janeček, Vopravil, 2006) a zohledňují pedologický a geologický vliv na míru eroze.

Hodnoty ochranného vlivu vegetace (C faktor) jsou stanoveny pro jednotlivé skupiny plodin. Hodnoty, které vstupují do vlastního výpočtu pro posouzení přípustné míry erozního ohrožení, stanoví výpočet eroze na základě uvedených hodnot. Hodnoty byly stanoveny pomocí fenologických dat, které byly měřeny ČHMÚ v rámci zakázky Stanovení aktuálních hodnot ochranného účinku vegetace za účelem kvantifikace a zefektivnění protierozní ochrany v ČR zpracované v roce 2013 kolektivem autorů VÚMOP, ČHMÚ, ČVUT v Praze a ČZÚ v Praze. Hodnoty zohledňují vliv vegetace na míru eroze.

Hodnoty faktoru účinnosti protierozních opatření (P faktor), které jsou stanoveny pro jednotlivá do výpočtu eroze zahrnutelná protierozní opatření. Hodnoty byly převzaty VÚMOP pro potřeby výpočtu eroze na základě metodiky Ochrana zemědělské půdy před erozí (Janeček a kol., 2012). Hodnoty zohledňují antropogenní vliv na míru eroze.

Faktor délky svahu a faktor sklonu svahu (L.S faktor) se vyhodnocují společně, jako topografický faktor L. S. Pro výpočet vrstvy tohoto faktoru je využíván Protierozní kalkulačkou algoritmus McCool et al., 1989. Pro výpočet je využit digitální model terénu DMR 4G s úpravou spočívající v zajištění jeho hydrologické korektnosti a zohlednění aktuální databáze realizovaných technických protierozních opatření a krajinných prvků z LPIS. Samotný výpočet faktoru L . S je prováděn pomocí softwaru USLE 2D. Hodnoty zohledňují geomorfologický vliv na míru eroze.